

Torparna Frida och Alfred Sjödin i Östra-Spannsjön

Av Margareta Larsson Wahlberg.

Margareta Larsson Wahlberg växte upp i Brukshagen nästgårds I 21 och hon har varit sin barndoms hemtrakter trogen. Hon är intensivvårdssköterska och vårdlärare. Margareta har utbildat värnpliktiga på både I 21/Fo 23 och T 3 och arbetat på intensivvårdsavdelningen på Sollefteå sjukhus. 1992 gjorde hon internationell tjänst i forna Jugoslavien

Mina föräldrar var Arne Wahlberg och hans hustru Signe, född Fagerström. De bodde i Brukshagen i korsningen mellan Tjärnmyrvägen och Kronvägen och där bor jag än i dag. Min mormor Ellen Maria Fagerström hade en syster som hette Frida (1894-1975). Hon var gift med Alfred Petrus Sjödin (1888-1959) som var torpare i Tjärnmyren. Alfreds och Fridas torp låg 100 meter öster Berghem, i vägskälet där vägen till Nylandsån och Vallåvägen möts. Se kartan *Torparna på Tjärnmyren och i Östra Spannsjön 1939-1959* (sidan 6). Mina släktingars närmaste grannar var Karin och Albin Brännlund.

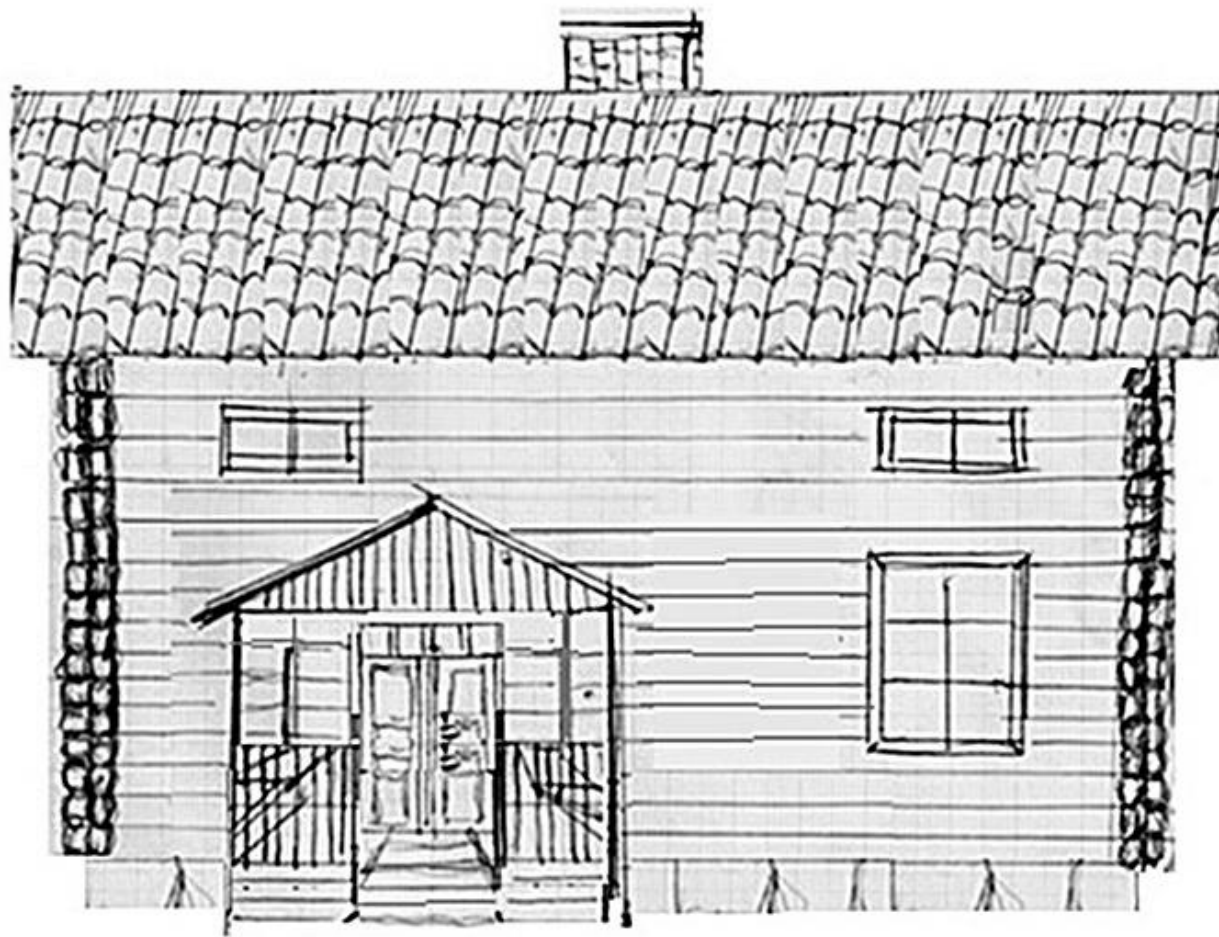

Frida Linnea Sjödin 68 år. Foto från författarinnan.

Alfred Sjödin i 18-årsåldern. Foto från författarinnan.

Under mina första fem år bodde Frida och Alfred sommartid i torpet i Östra-Spannsjön. Vintertid bodde de i den lilla stugan min far byggt på vår tomt i Brukshagen. Min far Arne hade snickeriverkstad i ett rum och Frida och Alfred bodde i det andra rummet. Det var festligt när de flyttade ner från Spannsjön med grisen och kalven på en flakvagn och korna gick bakom den. Jag fick sitta i mosters knä, farbror Alfred körde och far och mor cyklade bredvid vagnen. När våren kommit gick lasset i motsatt riktning.

Alfreds och Frida Sjäöins torp i Östra Spannsjön. Huset var byggt av liggande timmer, rödmålat, hade tegeltak och en härlig vitmålad farstukvist med söderläge. Teckning av författarinnan.

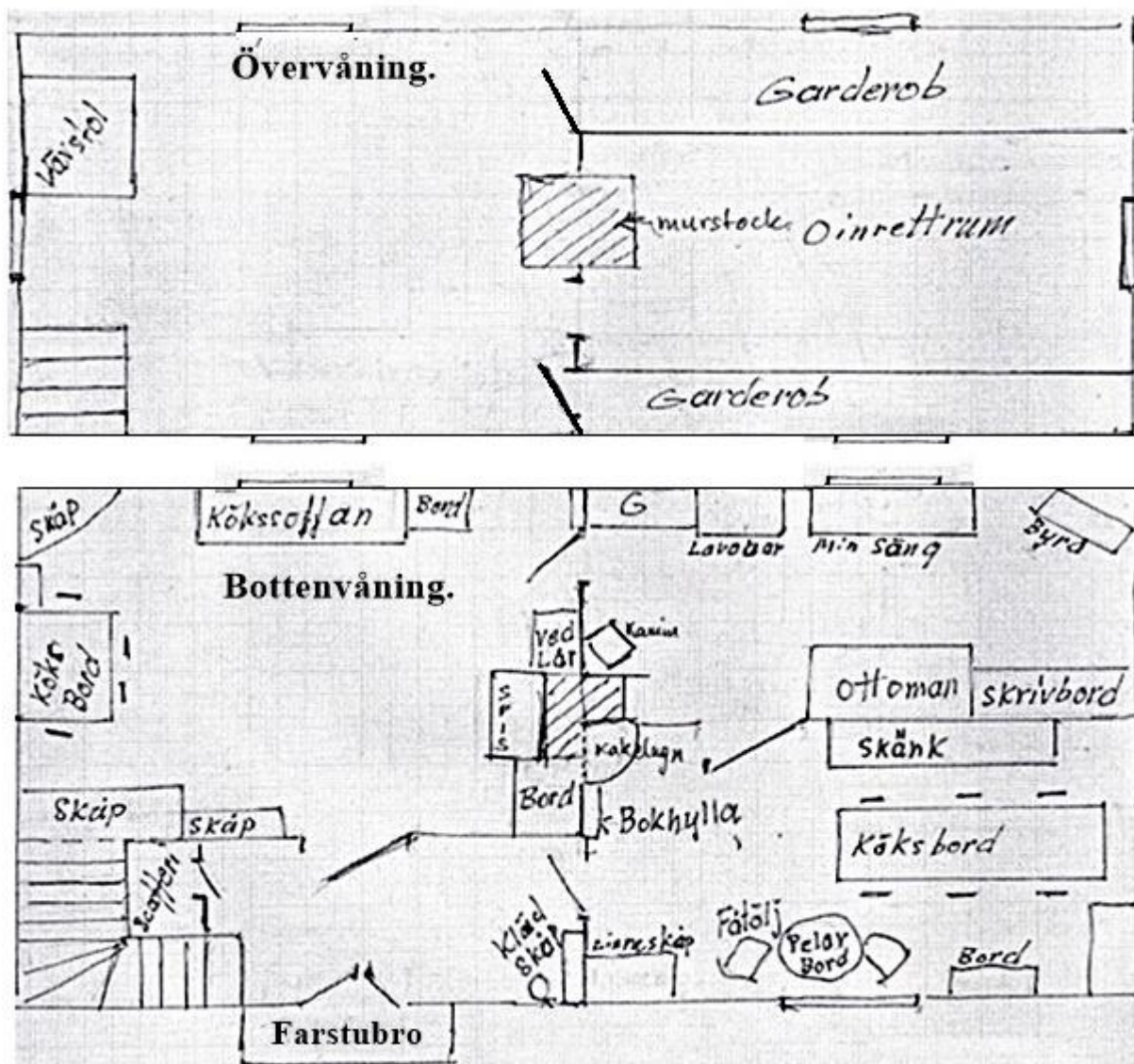
Paret Sjäödin var barnlösa, och jag vistades ofta hos dem både i det lilla huset hemma på vår gård och i deras torp i Östra Spannsjön.

Jag vet inte varför Alfred och Frida valde att bo permanent i Östra-Spannsjön. Moster Frida tyckte att det var ensamt där. Därtill hade de problem med brunnen. Den brunn som fanns på deras torp hade inget bra vatten. Djuren drack det men det dög inte till människor. Läggs därtill att det hände att brunnen sinade.

Närmaste grannar, Karin och Albin Brännlund, vars brunn alltid hade för människor tjänligt vatten blev räddningen för Frida och Alfred. I den fick de hämta sitt vatten.

Brunnen var försedd med ett hänglås. Varje gång som det skulle hämtas vatten fick därför någon av oss gå till Brännlunds och be att få låna nyckeln till låset på brunnslocket. När vi hämtat vattnet bars nyckel tillbaka och det tackades för lånet

Det var nog förödmjukande för Frida och Alfred att behöva gå och låna nyckeln. Därför skickades jag ofta och göra det. När jag var åtta eller nio år gammal tröttnade Alfred på att vara beroende av Brännlunds vatten och grävde en egen brunn, med för människor tjänligt vatten, inte långt från Brännlunds brunn.

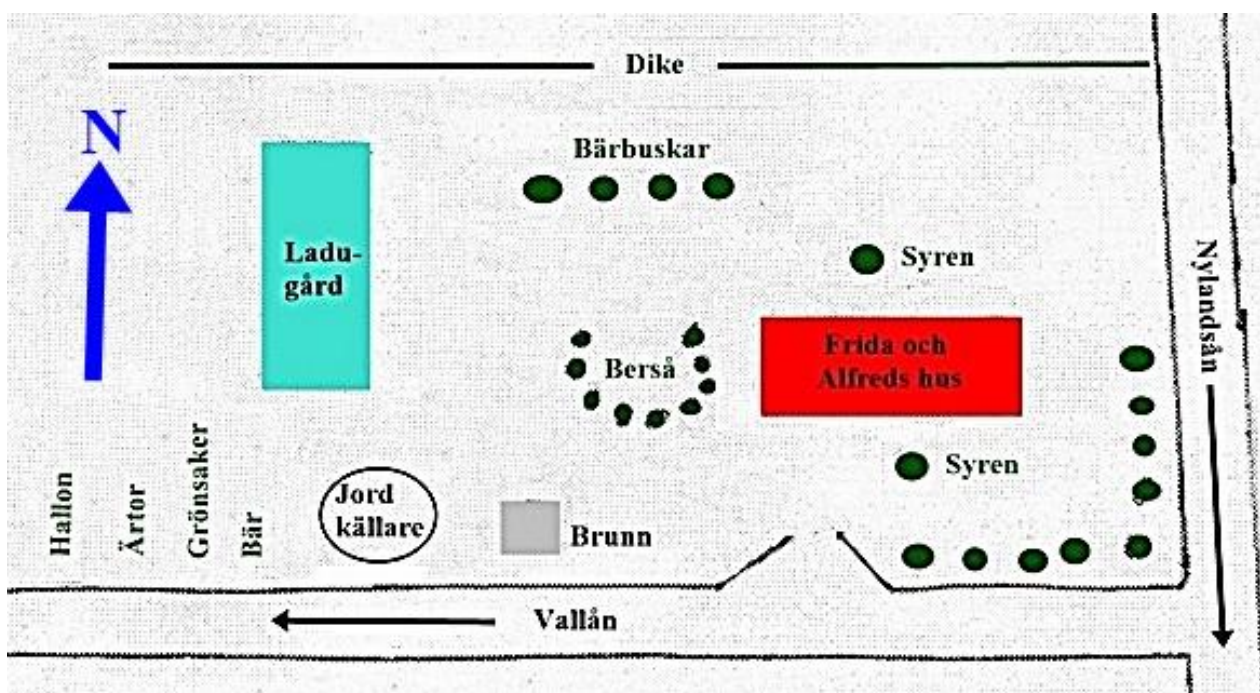

Frida och Alfred hade två våningar i sitt torp i Östra Spannsjön. De båda våningarna hade lika stor golvyta vilket tyvärr inte framgår av skissen. Teckning av författarinnan.

Var dag cyklade, gick eller åkte mor spark till moster Frida. Där lämnade hon post och hämtade mjölk. Jag minns hur jag brukade cykla på en mindre cykel bredvid mamma. Om jag blivit trött av turen, det är tre kilometer från Brukshagen till Östra Spannsjön, så fick jag stanna kvar hos moster över natten och åka hem med mor nästa dag.

När jag sovit över hos moster Frida brukade jag stå på knä på kökssoffan och i köksfönstret otåligt speja efter att mor skulle dyka upp i kurvan vid Sigurd Alexanderssons hus i Berghem. Alexandersson var befäl på I 21 och hade hand om hästarna i stallet i Berghem. Hans fru var en gladlynt kvinna som ofta gick barfota om sommaren. De hade två barn Mats och Gunilla. Mats och jag lekte tillsammans. I dag har han en bondgård i Helgum och hans lillasyster Gunilla bor i Frankrike.

Bredvid Alexanderssons hus fanns ett litet timmerhus som kallades "Lasses", då en familj Larsson tidigare bott där. Ett tag bodde det timerhuggare från Norge i "Lasses". En av dem hade sin mycket vackra fru Asbjörg och sina två söner Kjell och Harald med sig. Familjen köpte mjölk av moster Frida, och jag lekte med pojkarna.

Makarna Sjödins tomt var lummig och rik på odlingar och bärbuskar. Färglagd och kompletterad detalj av en teckning gjord av författarinnan.

Nere vid Åmynnet bodde Österbergs. Jag minns bara mor och dotter Österberg. De hade en mycket vacker trädgård med mycket blommor och örter som de beredde till naturmedicin. De hade även getter och killingar som var söta och mycket duktiga på att klättra på en stenmur som var den sydliga begränsningen på en av farbror Alfreds lägdor.

Tvättade kläder gjorde Karin Brännlund och moster Frida tillsammans i tvättstugan nere vid Spannån. Den låg 50 meter rakt söder om Åmynnet, 200 meter från Spannåns utlopp i Östra-Spannsjön. Tvättstuga är väl för mycket sagt. Det var ett litet skjul med en bykgryta och en brygga. På bryggan kunde de tvättande ligga på knä och skölja tvätten. De tvättade kläderna drog vi sedan hem på en liten släde, ett tungt göra i det långa motlutet upp till torpen.

Där Spannån rann ut i Östra Spannsjön fanns det en badbrygga och där badade vi. Norr om badbryggan fanns en grund vik, där badade hästarna. Hästarna måste ha uppskattat att efter en hel dags svettigt slit på fälten få svalka sig i det grunda vattnet.

Farbror Alfred hade en eka förtöjd inte långt från "hästarnas badvik". På kvällarna när det var fint väder hände det att farbror Alfred lossade sin eka och tog oss med ut på en fisketur på Östra Spannsjön. I sjön fanns det gäddor och abborrar.

Vi metade abborre från hans båt och vi fick många och stora abborrar som moster tillredde. Tyvärr var farbrors favoriträtt kokt abborre, något som jag inte alls gillade. Fisken hade ju så många ben. I dag äter jag gärna abborre, helst stekta abborrfiléer.

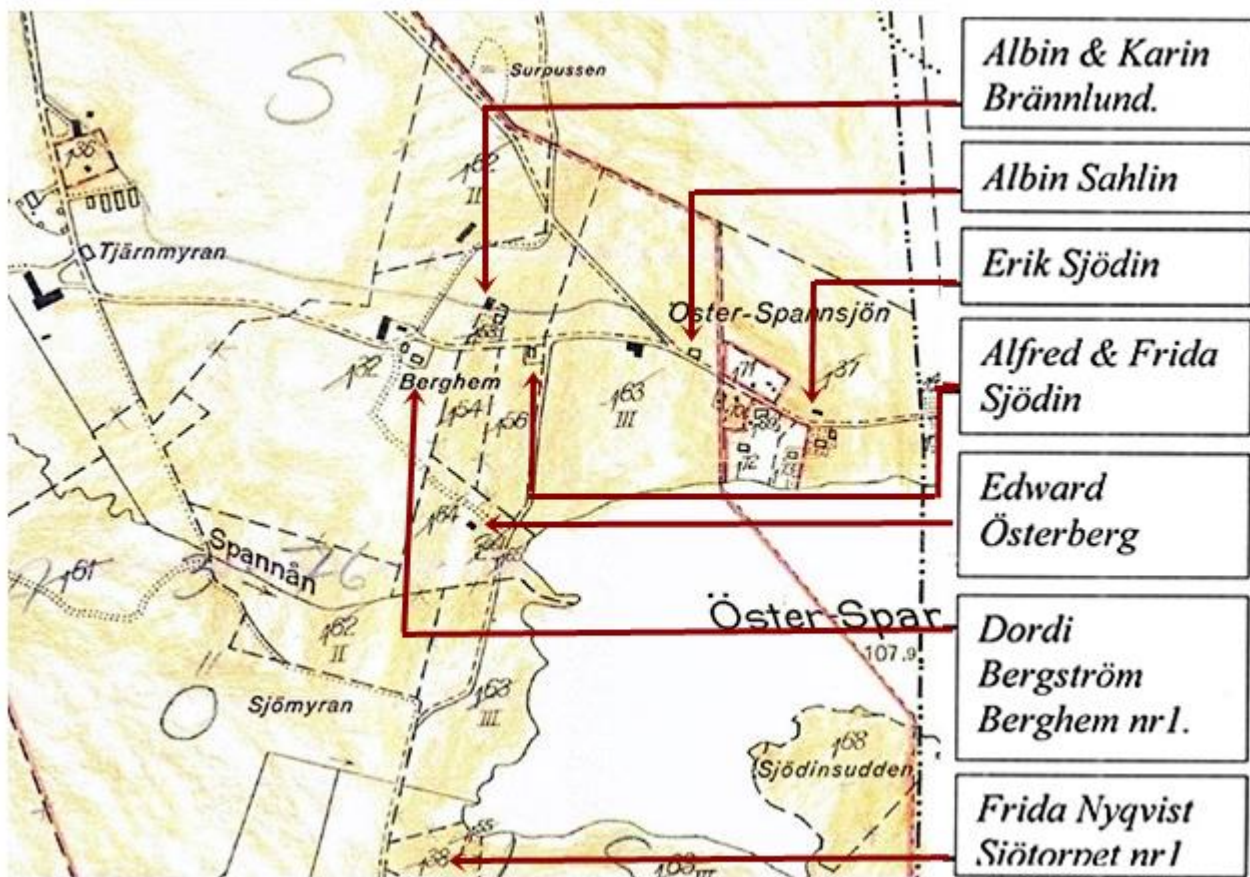
Alfred med gäster på sin farstukvist. T v vid räcket Hubert Teike. Bakom honom Irma Teike väninna till författarinnans mormor Ellen Fagerström. Irma var gift med militärmusikern Harald Teike och mor till Hubert och Hans Teike. T v i dörröppningen Alfred Sjödin. Bredvid honom Helmer Fagerström bror till Ellen Fagerström. Längst till höger Hans Teike. Foto från författarinnan.

Det var rena paradiset för mig, som gillade läsning och djur, att få vara hos moster och farbror på torpet. Redan som femåring kunde jag läsa och indianböcker blev tidigt min favoritlektyr.

När jag skulle besöka Alfred och Frida medförde jag alltid ett par böcker. Oftast handlade de om indianer. Jag drömde om att bli spejare, skarpögd som en örn och skicklig på att kasta lasso. På Alfred och Fridas staket och kor tränade jag lassokast. Men jag blev ingen stjärna i det gebitet.

I kammaren på torpet stod en bokhylla i den fanns böcker av Selma Lagerlöf och Emilie Flygare-Carlén som öppnade mina ögon för vuxenlitteraturen.

Moster Frida spelade dragspel och sjöng. Mormor Ellen spelade cittra, gitarr och sjöng. Ibland spelade de och sjöng tillsammans. Det hände till och med att de vid lite festligare tillfällen framträdde inför en liten mindre publik.

Torpare på Tjärnmyran och i Östra Spannsjön åren 1930-1959. Bild Roland Thors.

Farbror Alfred var inte bara torpare, utan även murarhantlangare. Hans arbetsgivare var en stor, kraftig och snäll murarmästare som ibland kunde dröja med löneutbetalningarna. Då Alfred varken hade körkort eller bil fick han cykla från hemmet till den arbetsplats som gällde för dagen, cykelturer som med hemresan kunde omfatta ett par mil per dag.

Arbetsdagarna blev långa och tunga för Alfred, han hade ju också ett jordbruk att sköta när han kom hem från murandet. Han hade alltid varit mager som en sticka, men när han kräktes allt oftare efter måltiderna beställde min far tid åt honom hos doktor Norberg. Alfred hade tyvärr cancer i levern och det var för sent att operera honom. Pappa började då inreda en lägenhet till Frida och Alfred, på övervåningen i vårt hus på Brukshagen,

I det torp som ägts av Albin Sahlins bodde en sommar en familj Backman från Eksjö. Familjefadern var militär. I familjen fanns sonen Bo. Han var två år yngre än jag. Jag levererade mjölk till familjen och vi blev kompisar och senare även brevvänner. En kontakt som vi behöll tills vi båda hade tagit studenten.

Tjärnmyrens skjutfält utvecklades och Fortifikationsförvaltningen löste in torp och sommarstugor. Det blev färre fasta boenden i området.

Sigurd Alexandersson med familj flyttade 1958 från Berghem till sitt nya hus på Sabbatsbrottet.

Samma år flyttade Alfred och Frida hem till oss i Brukshagen. En smärtsam procedur för dem som blev ännu mera smärtsam, då de även måste göra sig av med sina djur, och än värre blev avskedet från djuren då slakteriet lät slakta dem på torpet. En hemsk upplevelse för oss alla.

Året därpå, 1959, sålde Alfred och Frida sitt torp till Fortifikationsförvaltningen. De flyttade ut på hösten och fick disponera torpet till hösten året därpå. 1959 sålde också Karin Brännlund, som blivit änka, sitt torp och flyttade till en lägenhet i Nipstaden

I slutet av sommaren 1960 tog vi slutgiltigen farväl av Östra-Spannsjön. Vi packade det som var kvar av bohaget och städade noggrant hus och ladugård. Från torpet tog vi med oss några plantor och blommor som vi planterade hemma i Brukshagen. Där växer de än i dag och minner oss om hur det en gång var hos Frida och Alfred i Östra-Spannsjön.